

Semestrální práce

Postmoderna ve filmu

postmoderna (z lat. post = po, za) - též **postmodernismus**, označuje stav společnosti, kultury a umění „po“ moderně. V jiném smyslu to může být i politicko-vědecko-umělecké hnutí. **Postmodernismus** také označuje životní styl a pocit, který má převládnout v současné společnosti. Pojem zavedl v roce 1979 francouzský filozof Jean-François Lyotard. Projevuje se v mnoha odvětvích - architektuře, literatuře, filmu, fotografii, hudbě, výtvarném umění, estetice, fyzice i psychologii.

Postmodernismus je negací moderny, ale nepopírá ji. Odmítá všeobecné principy, snaží se překonat teze a koncepce moderní severoatlantické (euroamerické) postindustriální civilizace. **Postmoderní společnost** zpochybňuje principy v minulosti pokládané za nesporné (skepse vůči tradičním pojmům, které popisují skutečnost). V postmoderní společnosti dochází k redefinici role mužů a žen, jejich úlohy se mísí, obecně jde především o stírání rozdílů a boření stereotypů ve vnímání obou pohlaví.

Postmoderní člověk si uvědomuje mnohoznačnost, neurčitost, nahodilost a absurdnost světa - díky tomu výrazně inklinuje k duchovnu.

Postmodernismus je někdy členěn na tyto formy: **1.** postmodernismus jako totální či výběrový antimodernismus, **2.** postmodernismus jako pluralismus a anarchismus uměleckých stylů a myšlenkových orientací, **3.** postmodernismus jako transavantgarda, **4.** postmodernismus jako postmoderní klasicismus v architektuře a postmoderní esencialismus ve filozofii.

Za nástup postmoderního filmu obvykle považujeme období okolo osmdesátých let, kdy v dějinách filmu skončila tzv. Nová vlna (označení pro technologické inovace, nový přístup k ekonomice filmové produkce a nové vnímání politických a sociálních hodnot filmu). Svět v tomto období zažívá obrovské změny - ty přinášejí globální uvolněnost a začíná se využívat svobody slova a projevu. Filmaři mají tedy ve své činnosti v podstatě volnou ruku a postmoderní film má možnost se rozvíjet jak v USA, tak i ve většině evropských zemí.

Postmoderní film, stejně jako sám postmodernismus, je reakcí na moderní film a na trendy, které moderní film nastolil. Postmoderní film má obvykle několik typických vlastností.

Nejvýraznějším poznávacím znakem je směsice různých žánrů a stylů - z tohoto důvodu jsou některé postmoderní filmy pro množství diváků naprostým paskvilem, pro některé mají naopak až kultovní význam (především u filmů Davida Lynche). Postmoderní filmy nejsou brány vážně, nejsou vyprávěny chronologicky, často se v nich objevuje několik dějových linií, které na sobě nejsou nijak závislé. Velký důraz je kladen na to, aby měl divák z filmu audiovizuální požitek, toho je často dosahováno pomocí různých filmových efektů. Zajímavou součástí postmoderních filmů je tzv. Surface play - fascinace povrchem, jenž je propracován až do nejmenších detailů (detailní záběry) a obvykle divákovi komplikuje přístup k hlubšímu smyslu sdělení.

Mezi nejoblíbenější témata postmoderní kinematografie patří sex ve všech podobách, válka (zde jde především o to přesvědčit diváky, jak je válka nesmyslná - např. ve filmu *Zachraňte vojína Ryana*, režie Steven Spielberg) či drogy - téma drog se v postmoderním filmu rozmáhá zejména v devadesátých letech (film *Trainspotting*, režie Danny Boyle). Důraz je kladen také na dospělé postavy, většinou mají svou pevnou a stabilní pozici (ale také ne - film *Americká krása*, režie Sam Mendes), charaktery dospělých postav jsou již obvykle ucelené a v průběhu filmu se již dále nerozvíjejí (opět neplatí u *Americké krásy*). Postavy mívají zvláštní vlastnosti, často jednájí podle otočeného významu dobra a zla. Do rolí se obsazují známé osobnosti, někdy dokonce i sám režisér.

Nejvíce se ale postmodernismus rozmáhá v animovaném filmu. Díky vývoji moderních technologií a počítačové animace se pomalu začíná ztrácet rozdíl mezi hraným a animovaným filmem. Prvním filmem, vytvořeným pouze za použití počítačové 3D animace byl *Příběh hraček*

(studio Pixar). Animované filmy dokonce rozšířily své působení až na celovečerní filmy určené výhradně dospělým divákům.

Mezi nejvýznamější tvůrce v oblasti postmoderní kinematografie patří bezpochyby především David Lynch, který je považován za největšího postmoderního režiséra. Lynchovy filmy jsou obecně velmi špatně interpretovatelné. Například jeho snímek *Mulholland Drive* (2001) je téměř ukázkovým vzorem postmoderní kinematografie. Vyprávěcí linie filmu je těžce zachytitelná, když už se zdá, že film chápeme, vyvede nás Lynch okamžitě z omylu. Hlavní postava mění jména i charakter, dějové linie se velmi rychle střídají. Velkou roli zde hraje i hudba (emotivní scéna v klubu Silentio). Sám David Lynch dokonce k filmu sepsal deset vodítek pro lepší orientaci. Ze stejného těsta je i další Lynchův film *Mazací hlava* (1977) - opět téměř žádná dějová linie, ale spíše směsice různých scén, které dokresluje hudba, respektive různé zvuky, šumy...

Mezi další postmoderní režiséry patří například Quentin Tarantino - jeho filmy se vyznačují promyšlenými dialogy, skvělou hudbou, přemírou násilí, které je často vyvoláno až primitivním způsobem a dokonce i typickým znakem postmoderní kinematografie, obsazením samotného režiséra do vlastního filmu (např. ve filmu *Hanebný pancharti*, kde jedna z figurín, kterým jsou skalpovány hlavy, nese právě Tarantinovu podobu).

Z dalších jmenujme například Françoise Truffaut, Christopher Nolana, Woodyho Allena, bratry Coenovy nebo Michaela Hanekeho.

Použité zdroje:

Velký sociologický slovník: II. svazek P-Z. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1996, s.749-1627. ISBN 80-718-4310-5.

THOMPSON, Kristin a David BORDWELL. *Dějiny filmu: přehled světové kinematografie*. 2., opr. vyd. Překlad Helena Bendová. Praha: Akademie múzických umění, 2011, 827 s., [24] s. obr. příl. ISBN 978-80-7331-207-7.

MONACO, James. *Jak číst film: svět filmů, médií a multimédií : umění, technologie, jazyk, dějiny, teorie*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2004, 735 s. Albatros Plus. ISBN 80-000-1410-6.

ŠIMKOVÁ, Gabriela, Jana PLOTKOVÁ, FATKOVÁ, Lenka KVAPILOVÁ, Veronika JURÁKOVÁ, Zdeněk NEŠPOR a Zuzana VRBOVÁ. Postmoderní společnost. *KISK - Kabinet informačních studií a knihovnictví* [online]. Dostupné z: http://kisk.phil.muni.cz/wiki/Postmodern%C3%AD_spolecnost

Postmoderne. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-. Dostupné z: <http://de.wikipedia.org/wiki/Postmodernismus>